

Oponentský posudek bakalářské práce

Lenka Hanovská, *Moci se rozhodnout. Motiv volby ve filosofii J. P. Sartra, FHS 2008*

Autorka předložila práci o ústředním motivu Sartrova existencialismu. Otázka, již formuluje v úvodu, je otázkou „po *možnosti* volby“ v Sartově smyslu, totiž takové volby, která je ničím neovlivněná (str. 7).

V prvních kapitolách autorka zhruba nastíní, co je existencialismus obecně (10-12), aby se poté přesunula k existencialismu J.-P. Sartra (13nn). Zatímco zde autorka ještě více méně věrně vystihuje Sartrovy myšlenky, v následující pasáži o Husserlovi se nevyhne vážným zkreslením. Když například praví, že metoda *epoché* u Husserla tkví v tom, že se pozorovatel zdrží soudů a „přenechá vedoucí úlohu věcem“ (18), nevíme, jak to souvisí s tím, že „všechny danosti se tím promění na fenomény, skutečnosti vědomí“ (18). Tyto volné parafráze by ještě bylo možné vyložit v Husserlově duchu, ale jinde to už možné není. Třeba u tvrzení, že Descartes se vzdal jistoty „já myslím“ „ve prospěch transc. Boha“, kterého „kladl za nutnou podmínku možnosti existence nějakého já.“ (str. 18, pozn. 30). Zprvce se Descartes jistoty „já myslím“ nevzdal, zadruhé existence Boha je garantem existence rozlehlých věcí, tj. např. i mého těla, ale rozhodně ne „nějakého já“.

Navzdory vážným dílčím nepřesnostem však autorka sleduje Sartrovu úvahu v *jejím celku* správně. To platí například pro charakteristiku nerefektovaného vědomí (22n.) či bytí o sobě. Hanovská dobře sleduje jádro Sartrovy myšlenky i tam, kde mluví o Sartově pojetí nicoty (26n.). Nicméně zde se opět setkáme s velmi mlhavým a po mém soudu nedostatečně vyloženým spojením Sartrovy myšlenky „odstupu od jakékoliv situace“ s Husserlovou analýzou vnitřního časového vědomí (27).

V kapitole „Jednání“ (28nn.) se autorka dostává k vlastnímu tématu práce. Výstižně upozorňuje na „absolutizaci jednání“, s níž se u Sartra setkáváme (31), i na Sartrovu představu o jednání jako ucelené struktuře (motiv – intence – čin), která vyvstává celá naráz (32n.). O něco níže líčí Sartrovo pojetí původní volby jako pozadí konkrétních, jednotlivých voleb. Zde autorka právem poznamenává, že „tuto volbu v rámci Sartrovy koncepce zůstává obtížné nějak uchopit“ (37).

Zajímavou část práce tvoří stručný výklad o motivu volby u Hegela (zejm. str. 45n.), výklad, který se místy bohužel omezuje na citování rozhodujících pasáží z *Fenomenologie ducha*. Autorka při srovnání obou koncepcí dochází k závěru, že u Hegela individualita „jako by nabývala ‘pravé bytnosti‘“, zatímco u Sartra „jako by existence svým jednáním a bytím pro svobodu naopak jakoukoliv bytnost spíše ztrácela“ (46).

Závěr práce porovnává výklad o vztahu pána a raba u Hegela a Sartrovo pojetí intersubjektivitu. Autorka myslím oprávněně klade tyto dvě koncepce vedle sebe, neboť opravdu vykazují podobné rysy. Ovšem tam, kde popisuje, jak podle Sartra druhý vidí mne (kde se stávám předmětem jeho pohledu), není Sartrově výkladu zcela věrná. Zatímco podle autorky „dostanu skrze

setkání s druhým nový nepředmětný projekt“ (52), podle Sartra se stanu předmětem zvěčňujícího pohledu, který mne právě spatřuje bez ohledu na to, že nějaký projekt mám.

V závěru Lenka Hanovská ukazuje, že Sartrova koncepce není takovou filosofií svobody, v níž má jedinec sebe sama ve své moci. Zdá se právě naopak, že nad sebou samým moc nemá. Autorka vypočítává důvody, proč tomu tak je (53). Jednak „je těžké určit ono sebe“, za druhé jsou jednotlivé volby závislé na „původní volbě“, již „je těžké blíže uchopit“. Zde se samozřejmě klade otázka, zda fakt, že je něco obtížně uchopitelné (zde počátek volby), dokazuje, že to není. Podle autorky zřejmě ano. Za třetí autorka upozorňuje, že jediným počátkem je setkání s druhým. V něm ovšem u Sartra druhý „určuje povahu našeho směřování“, a tedy ani zde nemá jedinec moc nad sebou samým. Jakkoli jsou závěry prezentovány spíše vágně, jsou pro celou práci velmi důležité. Autorka, která si od počátku své práce kladla otázku po možnosti volby u Sartra, zde navrhla svou vlastní odpověď.

Velkým kladem práce je jasně formulované a zajímavé téma, které autorka nikdy neztrácí ze zřetele. Velkým nedostatkem je jazyková úroveň práce. Kromě neúměrně vysokého počtu chyb (zejména ve větě skladbě) jde o jistou ledabylost ve věcných rozborech. Na řadě míst by byl na místě trpělivý výklad argumentace, s níž se v textech setkáváme, spíše než jejich celková charakteristika. Upřímně řečeno se domnívám, že práce v této podobě neměla být odevzdána. Při čtení jsem měl místy pocit, že autorka odevzdala spíše své poznámky než práci samotnou. Poněkud nepřesvědčivě působí opakované stížnosti na to, že Sartre nepracuje jako filosof, nedefinuje pojmy (např. str. 12, pozn. 20) a „neklade příliš důraz na analýzy“. Nejsem si jist, zda je chyba především na Sartrově straně.

Navzdory těmto výhradám je práce dobrá, neboť hlavní otázku, již autorka formulovala, sleduje uspokojivě a v závěru na ni dává odpověď.

Hodnotím ji počtem 30 bodů

V Praze, 6. června 2008

Jakub Čapek